

УДК 78.087.68(477.84)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/98-1-16>

Дмитро ГУБ'ЯК,

orcid.org/0000-0001-5688-8916

заслужений артист України,

доцент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва

Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

(Тернопіль, Україна) hubjakdmytro@gmail.com

Оксана ДОВГАНЬ,

orcid.org/0000-0002-1757-1016

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва

Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

(Тернопіль, Україна) dovgoz1977@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ВОЛОДИМИРОМ ВЕРНЕЄМ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ПІСЕНЬ В ОБРОБЦІ МИКОЛИ ЛЕОНОВИЧА

Стаття присвячена висвітленню особливості інтерпретації відомим українським диригентом Володимиром Вернеєм обробок народних пісень Миколи Леонтовича в контексті українського хорового виконавства.

З'ясовано, що В. Верней керував відомими в Україні хоровими колективами – Струсівською заслуженою капелю бандуристів «Кобзар» (1966–1972), чоловічим хором «Прометей» Збаразького районного будинку культури (1972–1985), Народною хоровою капелю Тернопільського комбайнового заводу (1975–1988), студентським хором Тернопільського обласного державного музичного училища імені Соломії Крушельницької (1987–1995) та ін.

Виявлено, що у їхньому репертуарі важливе місце займали обробки народних пісень Миколи Леонтовича. У трактуванні В. Вернея вони звучали (й відповідно сприймалися глядачами-слухачами) по-особливому. Насамперед, хорові обробки Миколи Леонтовича подавалися диригентом як окремі епізоди з життя людей чи як картини природи, в залежності від їхнього змістового наповнення.

Засвідчено, що на особливу увагу заслуговують такі характерні риси інтерпретації В. Вернеєм творів Миколи Леонтовича: композиційна довершеність кожної окремо взятої хорової обробки, широкий спектр використання динамічних та агогічних відтінків, світлість чи густина барв окремих хорових партій, вміння зіставити варіанти хорових обробок як основного структуротворчого компоненту композиції.

Варто відзначити особливість харизматичної подачі художньо-образної концепції музичного твору В. Вернеєм. Адже, у його жесті було відчутно як амплітуду рухової жестикуляційної барви так і витончений диригентський жест відтворення кожної мікроструктури хорового полотна. Така індивідуальність була притаманна почерку диригента і надавала особливості його інтерпретаційній своєрідності. Саме таким чином трактування Володимиром Вернеєм обробок народних пісень Миколи Леонтовича й відрізняється від інтерпретації тих же пісень іншими відомими українськими диригентами.

Ключові слова: Володимир Верней, обробки народних пісень Миколи Леонтовича, інтерпретація, динамічні та агогічні відтінки, міміка, жестикуляція, композиція.

Dmytro HUBYAK,*orcid.org/0000-0001-5688-8916**Honored Artist of Ukraine,**Associate Professor at the Department of Musicology and Methods of Music Education
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
(Ternopil, Ukraine) hubjakdmytro@gmail.com***Oksana DOVHAN,***orcid.org/0000-0002-1757-1016**PhD in Education,**Associate Professor at the Department of Musicology and Methods of Music Education
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
(Ternopil, Ukraine) dovgoz1977@gmail.com*

FEATURES OF VOLODYMYR VERNEY'S INTERPRETATION OF UKRAINIAN FOLK SONGS IN THE ARRANGEMENT OF MYKOLA LEONOVYCH

The article highlights the interpretation by the renowned Ukrainian conductor Volodymyr Verney of Mykola Leontovych folk song arrangements within the context of Ukrainian choral performance.

It was found that V. Verney conducted well-known Ukrainian choirs such as the Strusiv Honored Bandura Chapel «Kobzar» (1966–1972), the men's choir “Prometheus” of the Zbarazh District House of Culture (1972–1985), the People's Choral Chapel of the Ternopil Combine Plant (1975–1988), the student choir of the Ternopil Solomiya Krushelnytska Regional State Music College (1987–1995), among others.

It was revealed that Leontovych folk song arrangements occupied an important place in their repertoire. In Verney's interpretation, they sounded—and were perceived by audiences in a distinctive way. Above all, Leontovych choral arrangements were presented by the conductor either as separate episodes from people's lives or as depictions of nature, depending on their thematic content.

It has been demonstrated that particular attention should be paid to the following characteristic features of Verney interpretation of Leontovych works: the compositional perfection of each individual choral arrangement, the wide range of dynamic and agogic nuances, the brightness or density of timbres in individual choral parts, and the ability to juxtapose different versions of choral arrangements as the main structural component of the composition.

It is worth noting the peculiarity of the charismatic presentation of the artistic and figurative concept of the musical work by V. Verney. Indeed, in his gesture both the amplitude of the motor gestural color and the refined conductor's gesture of reproducing each microstructure of the choral canvas were noticeable. Such individuality was inherent in the conductor's handwriting and gave peculiarities to his interpretative originality.

In this way, Volodymyr Verney treatment of Mykola Leontovych folk song arrangements differs from the interpretations of the same songs by other prominent Ukrainian conductors.

Key words: *Volodymyr Verney, arrangements of Ukrainian folk songs by Mykola Leontovych, interpretation, dynamic and agogic nuances, facial expression, gesture, composition.*

Постановка теми. Українське хорове мистецтво найбільш презентабельне творчістю Миколи Леонтовича. На особливу увагу заслуговують його обробки українських народних пісень. Від початку появи їх в музичній літературі, вони привертати увагу не лише провідних хорових диригентів, а й широкого кола керівників аматорських колективів. Жодна концертна програма не обходилася без творів видатного Майстра хорового письма. Насамперед, вони захоплювали як диригентів, так і хористів незвичайністю викладу хорових партій та специфікою компонування матеріалу. Кожна обробка Миколи Леонтовича – це яскрава картина, яка глибоко розкривала зміст словесного та музичного тексту пісні. Тому необхідно було інтерпретувати ці твори з широким застосуванням диригентських музично-виражальних засобів.

Найважливішими складовими під час виконання тої, чи тої хорової обробки М. Леонтовича були мануальна техніка та міміка диригента.

Найвідомішими в Україні інтерпретаторами обробок українських народних пісень М. Леонтовича були О. Кошиць, О. Сорока, В. Василевич, П. Муравський, М. Кречко. По-особливому підходив до виконання цього матеріалу Олександр Кошиць. З-поміж них можна виділити інтерпретацію цих обробок Володимиром Вернеєм¹. Саме його інтерпретації хорових обробок Миколи Леонтовича актуалізує запропоновану тему наукового дослідження.

¹ Автори статті неодноразово побували на репетиціях хорових колективів, якими керував В. Верней, тому безпосередньо бачили способи інтерпретації ним обробок українських народних пісень М. Леонтовича.

Аналіз досліджень. На життєвий і творчий шлях відомого хорового диригента Тернопільщини вперше звернув увагу Богдан Савак у бібліографічному довіднику «Викладачі Тернопільського музичного училища ім. С. Крушельницької» (Савак, 2007: 100). Тут коротко подано біографічну довідку про В. Вернея та перелічено хорові колективи, якими він керував з 1963-ті – 2014-ті роки. У цьому виданні також подано інформацію про участь В. Вернея з керованими ним колективами в Обласних та Всеукраїнських конкурсах хорового мистецтва. На жаль не має інформації про трактування ним хорових обробок українських народних пісень Миколи Леонтовича, які були в репертуарі керованих ним хорових колективів.

Більше уваги про творчу діяльність В. Вернея, як хорового диригента приділив Олег Смоляк у праці «Володимир Верней. Творчий портрет» (Смоляк, 2019: 115). Крім поданої інформації про життєвий і творчий шлях відомого диригента Тернопільщини він описав методику роботи В. Вернея з керованими ним хоровими колективами загалом, а зі студентським хором Тернопільського музичного училища ім. С. Крушельницької зокрема. Крім цього, він звернув увагу й на трактування деяких хорових обробок М. Леонтовича («Щедрик», «Дударик», «Козака несуть»). На жаль описи трактування цих обробок подані в загальних рисах, без викладу опису детального їхнього трактування.

У 2021 році вийшов у світ посібник «Провідні хорові диригенти Тернопільщини: Володимир Верней, Ігор Левенець, Богдан Іваноньків» Інги Яворської (Яворська, 2021: 76). Авторка праці подала інформацію лише про короткий життєпис В. Вернея та керування ним такими хоровими колективами Тернопільщини, як: «Струсівська капела бандуристів», «Чоловічий хор Збарзького будинку культури», «Мішана хорова капела Тернопільського комбайнового заводу», «Студентський хор Тернопільського музичного училища ім. С. Крушельницької». На жаль, немає інформації про методику роботи В. Вернея з хоровими колективами. Тому саме це питання викликає особливий інтерес в українських хорових диригентів.

Мета статті – висвітлити особливості інтерпретації відомим українським диригентом Володимиром Вернеєм обробок народних пісень Миколи Леонтовича в контексті українського хорового виконавства.

Виклад основного матеріалу. Вагоме місце в репертуарі хорових колективів під керівництвом В. Вернея займали обробки українських народних

пісень Миколи Леонтовича. Вони творять своєрідне «творче обличчя» будь-якого диригента-хормейстера і визначають рівень його підходу до їхньої репрезентації на сцені.

У репертуарі колективів, якими керував В. Верней, були підібрані лише ті обробки народних пісень Миколи Леонтовича, які найбільше відповідають його художньо-естетичним інтересам. Зокрема, в репертуарі Струсівської заслуженої капели бандуристів під орудою В. Вернея були й обробки українських народних пісень М. Леонтовича. Серед них: «На добраніч усім на ніч», «Тиха вода», «Гаю, гаю, зелен розмаю», «За річкою, за Дунаєм». Вони завжди сприймалися бурхливими оплесками слухачів й репрезентували цей колектив як носія українського національного хорового мистецтва.

Хорові обробки М. Леонтовича «Щедрик», «Дударик», «Пряля», «Піють півні», «Ой лугами берегами», «Зашуміла ліщинонька» часто звучали у концертних програмах народної хорової капели Тернопільського комбайнового заводу. Найбільш презентабельними в репертуарі студентського хору Тернопільського ДМУ ім. С. Крушельницької під орудою В. Вернея були наступні хорові обробки Леонтовича «Піють півні», «Козака несуть», «Пряля», «Чорнушко-душко», «Зашуміла ліщинонька», «Мала мати одну дочку», «Ой зійшла зоря», «Гей ви, стрільці січовії», «Зажурилися галичанки», «Гра в зайчика», «Ой горе тій чайці», «За городом качки пливуть», а також оригінальні твори «Легенда», «Льодолом», «Літні тони». Значна кількість творів композитора в репертуарі хорових колективів під керуванням В. Вернея, вказує на велику увагу диригента до творчості неперевершеного Майстра обробок українських народних пісень.

В. Верней вважав і неодноразово говорив своїм студентам з класу хорового диригування та учасникам хорових колективів, якими він керував, про те, що «твори Миколи Леонтовича є доброю школою для майстерного виконання: вирівнювання строю, злагодженості ансамблю, досягнення звукової гнучкості» (Смоляк, 2019: 115).

Самобутність і майстерність засобів поліфонічного письма Миколи Леонтовича завжди захоплювала В. Вернея, якого, без сумніву, можна назвати одним з цікавих інтерпретаторів творчості Великого композитора. Зауважимо, що хорові обробки М. Леонтовича у концертних програмах, підготовлених В. Вернеєм зі студентським хором Тернопільського ДМУ ім. С. Крушельницької, завжди посідали вагоме місце. Керівник хору укладав їх в концертні програми за принци-

пом контрастності характеру, тонального плану, темпу й, водночас, за логікою об'єднання окремих ланок, споріднених за сюжетом і змістом. Все це сприяло легкому сприйманню слухачами виконуваних творів та художньому заглибленню в них. У залежності від змісту кожен варіант обробки чи оригінального твору Леонтовича В. Верней трактував по-різному. Одночасно все це було підпорядковано загальній концепції твору, тому часто той чи той твір набував розгорнутої композиції, розростався у цілу художню картину. Зокрема, в пісні «Мала мати одну дочку» В. Верней трактував перших три строфи, що належать до першого варіанту обробки, способом наростання динаміки від *piano* до *mezzo forte*. На відміну від інших хорових диригентів (Оксани Долішньої, Джанатана Пльога), В. Верней кожне музичне речення першої, другої та третьої строф інтерпретував, використовуючи агогічні відтінки (*crescendo* – *diminuendo*). Такий спосіб визвучування музичних речень додавав творові емоційного сприймання як словесного, так і музичного текстів. Відсутність цезур між строфами і суцільність лінії динамічного наростання об'єднували все в один епізод, що змальовував образ виплеканої матір'ю доньки. Виконання перших трьох строф на ланцюговому диханні забезпечувало єдність прозорого образу, який тільки наприкінці епізоду затьмарюється, набирає темних барв на словах «за п'яниченьку отдала». Тому й друге музичне речення третьої строфи В. Верней трактує підкреслено, гострим штрихом. Ніжне, м'яке і світле звучання жіночих голосів на фоні чоловічого повторення мотиву доповнює картину, змальовану диференційованим нюансуванням. Подальше розгортання сюжету, втіленого у другий варіант обробки, В. Верней трактує як контраст до попереднього. Четверта строфа, що розпочинається словами «П'є, п'яниця, п'є, гуляє», де тема-мелодія уже проведена в іншому голосі (у тенорів), диригент трактує способом загострення штриха і раптовим динамічним зривом. Властивий обробкам М. Леонтовича бітематизм, коли зміни тембру, регістру, штриха, динаміки перевтілюють ту ж саму тему і подають її в інших звукових барвах, яскраво визначають особливості В. Верней як інтерпретатора.

Розпочинаючи з п'ятої строфи, що належить першому варіанту обробки пісні, відбувається поступове зменшення динаміки на словах «Ой я буду мандрувати, лиху долю покидати». Цю строфу, на відміну від третьої, диригент інтерпретує, поступово доводячи динаміку до *piano*. Логічно, на нашу думку, В. Верней трактує останню (сьому) строфу, що підтекстована під

другий варіант обробки пісні. Хор виконує її спокійно й лагідно. Тут закумульовано глибоке почуття матері до доньки, й тому твір завершується на динаміці *pianissimo*.

Дещо по-іншому обробка народної пісні «Мала мати одну дочку» М. Леонтовича трактується іншими диригентами. Зокрема, студентський хор Львівського фахового музичного коледжу імені Станіслава Людкевича під орудою Оксани Долішньої виконує цей твір в повільнішому темпі та з використанням більш статичних динамічних та агогічних відтінків. Це особливо відчутно у перших трьох строфах, що виконуються в повільному темпі (Мала ..., 2021). Аналогічним способом до попереднього колективу інтерпретує обробку народної пісні «Мала мати одну дочку» Миколи Леонтовича й керівник нідерландського мішаного хору «Kamerkoor JP» Джонатан Плог. Особливо це спостерігається у зіставленні темпів двох варіантів твору та в більш звучнішій динаміці (Kamerkoor ..., 2025).

У всіх хорових колективах, якими керував В. Верней протягом творчого періоду, були пісні-мініатюри М. Леонтовича «Щедрик» та «Дударик». Цікавим щодо інтерпретації В. Верней виявився «Щедрик». До речі, способи трактування цих творів уже мають вироблені й усталені традиції, хоча різні диригенти, особливо відомі (Павло Муравський, Ігор Курилів, Вадим Яценко, Тетяна Волгірева) виконують цю мініатюру по-різному. Зокрема, видатний український диригент Павло Муравський виконував цю мініатюру в повільному темпі, «користуючись м'яким штрихом» (Вахняк, 1975: 24–25), а Олександр Сорока виконував його «у досить жвавому темпі, починаючи перші такти усією групою сопрано *pianissimo*» (Вахняк, 1975: 25). Аналогічно, останнім виконував «Щедрика» Ігор Курилів (Дударик ..., 2020).

В. Верней «Щедрика» виконував, виходячи з власної інтерпретації. Його початок аналогічний Сорокінському, Яценковому, Волгіревої трактуванням. З самого початку слідує поступове наростання динаміки від *piano* до *forte*, що припадає на п'яту строфу, в якій акумульовано смислове навантаження твору. І саме в ній весь склад хору виконує твір гомофонно-гармонічним способом. Власне із цього місця здійснюється велике *diminuendo*. При другому повторенні цього тексту початок інтерпретується В. Верней ще тихіше, а дугоподібна лінія наростання й згасання сили звука ставала більш випуклою. При цьому, диригент проводив кожен мелодичну лінію, надаючи їй конкретизованої (виходячи зі змісту твору) динаміки. Це давало можливість більш рельєф-

ніше сприймати саму хорову композицію. Він також звертав увагу і на епізодичні відхилення, зокрема при повторенні інтонаційних підголоскових фігур у сопрановій та альтовій партіях, коли мелодія проходить у теноровій, а також застосовував елементи наростання та згасання на довгих звуках у всіх хорових партіях при останньому проведенні основної мелодії в сопрановій партії. Під час диригування «Щедрика» В. Верней вимагав від хористів срібlistого звука, багато світла, негострих акцентів, максимально наближаючи академічний спів до традиційного обрядового виконання. Внаслідок проведення твору на безперервному диханні стиралася гострота доволі струнко відзначених тернарних однотактових структур, які обрамляють основну мелодію, що подібні до щільно нанизаних на нитку коралів. Особливості інтерпретації В. Вернеєм «Щедрика» Леонтовича полягають у тому, що він розглядав цей твір як традиційне обрядове щедрувальне дійство. Адже, він бачив гурт щедрівників, який іде здалеку дорогою й наближаючись до хати співає щедрівку. Спочатку вона звучить тихо, а підходячи до вікна оселі чимраз звучить голосніше. Апогей динаміки на *forte* припадає на той момент, коли господар відкриває двері й запрошує щедрувальників до світлиці. Опісля віншування гурт колядників, співаючи щедрівку, поступово відходить від хати й прямує до іншої. Власне у цьому й полягає особливість трактування В. Вернеєм «Щедрика» М. Леонтовича, яке своїми виконавськими традиціями повністю відповідає святу Щедрого вечора.

По-особливому трактував В. Верней й українську народну пісню в обробці М. Леонтовича «Дударик». Незважаючи на різні інтерпретації цього твору українськими диригентами (Олександр Сорока) (Вахняк, 1975: 60) Галина Шпак тлумачать його як дитячу ігрову пісню у жвавому темпі; Микола Кацал (Дударик..., 2010), Ігор Левенець диригували у більш стриманому темпі), В. Верней виконує цей твір як драматичну (з трагічним відтінком) поему. Адже, «Дударик» належить до жанру похоронних народних пісень. Односельці оплакують смерть музиканта як незамінного виконавця на дуді у їхній громаді. В. Верней розпочинав диригувати цей твір у повільному темпі, особливо це відчутно у вступі, де кожна складнота виконувалася штрихом *portamento*. Подальше виконання трактувалося у такому ж темпі, з постійним підкресленням першої долі в тактах. Така акцентуація надає жалісливого характеру пісні й настроює слухачів на сумний характер. Тільки при другому проведенні теми на словах «тепер тебе немає, дуда твоя гуляє» він

використовував *sp*, тим же виражаючи смуток і тугу за померлим музикантом. В останньому варіанті на довгих звуках тенори з альтами розвивали динаміку дугоподібним рухом і спадом від *pp* до *mf* і знову до *pp*. Такий нюанс контрастує з дещо одноманітним проведенням теми в партії сопрано і асоціюється з нагадуванням про відхід найкращого у селі виконавця на дуді.

В. Верней (на композиційному рівні) поділяв цей твір на дві частини: перша інтерпретувалася світлим звуком, який нібито характеризував дударика як неперевершеного, талановитого музиканта; друга – це смуток за дідом-музикантом, який відійшов у вічність і не залишив після себе свого наступника. Цікавою знахідкою для В. Вернея є трактування останніх трьох тактів, в яких відчутній далекий, стриманий плач. Така інтерпретація завершення твору, як зазначав відомий хоровий диригент Євген Вахняк, «виходило із рамок варіаційної обробки і ставало піснею-прелюдією» (Вахняк, 1075: 27). Вище зазначені прийоми та способи інтерпретації хорової обробки народної пісні М. Леонтовича свідчать про те, що він трактував її, виходячи з жанрової приналежності даної пісні до похоронних пісень, а не до дитячих ігрових, як це здавалося б на перший погляд. Саме в цьому й полягає індивідуалізм підходів В. Вернея до трактування не лише «Дударика», а й інших обробок М. Леонтовича.

У репертуарі студентського хору Тернопільського ДМУ ім. С. Крушельницької під орудою В. Вернея найчастіше звучала обробка народної пісні М. Леонтовича «Піють півні». У цьому творі диригент доволі виразно, завдяки власній інтерпретації, розкрив важку долю сільської жінки. Розвиток музичного матеріалу він подає засобами поступової динамізації від *pp* до *mf*. Такому поступовому розгортанню динаміки сприяє й фактура хорового твору. Першу строфу виконує жіночий склад хору, що, власне, й змальовує повернення нещасливої жінки з корчми додому. Друга строфа, що поступово динамізується, доповнює попередній сюжет описом її зустрічі з дівером (братом чоловіка). Зауважимо, що у цьому варіанті поступово розширюється хорова фактура, завдяки доданню до жіночих голосів тенорової, а опісля й басової партії. Таке розгортання хорової фактури сприяє ще більшому фонічному ущільненню хорового багатоголосся. Третю строфу В. Верней інтерпретує звучанням на *mf* з акцентуванням другої долі кожного такту басової партії. Такий технічний прийом диригент трактує як незадоволення чоловіка пізнім поверненням його дружини додому. Зауважимо, що саме у цій строфі В. Вер-

ней звертає увагу спочатку на мелодичний розвиток в партії сопрано, а потім переносить її на альтів. Таким чином, він акцентує увагу на контрапунктичне зіставлення двох мелодичних ліній припідносячи їх до рівня провідних, в той час як основна мелодія пісні звучить у темброво контрастній і регістрово-віддаленій партії басів.

Четверта строфа подається диригентом як звертання жінки до дівера заступитися за неї від знавіснілого чоловіка. Тому В. Верней як інтерпретатор подає четверту строфу на динаміці *tr.* Саме такий прийом зменшує драматизм напруги між чоловіком та його дружиною. Кульмінація твору, завдяки трактуванню В. Вернея, припадає на п'яту строфу. Саме у ній відбувається драматургічна розв'язка сюжету твору («Ой братова-братовенька, я вам догоджу, як буде вас мій брат бити я ще й подержу»). Шоста строфа виконує функцію завершення твору. В. Верней її виконує на динаміці *pianissimo*, що є своєрідною смисловою алюзією до словесного тексту першої строфи.

Цікавою знахідкою у трактуванні В. Вернеєм твору «Піють півні» є те, що цілу композицію він ділить на три картини, кожна з яких відіграє важливу драматургічну роль. Перша – це своєрідний нічний сільський пейзаж, тобто пролог композиції, друга – експозиція, чи як ще її називають – наростання дії, а третя – кульмінація та розв'язка. Таким чином перша, друга та третя складові композиції повторюються двічі, і все це логічно сприяє власне драматизації твору, її логічному завершенню, а в цілому творить просту тричастинну форму.

В. Верней по-особливому трактував народну пісню в обробці Миколи Леонтовича «Козака несуть» з студентським хором Тернопільського музичного училища. Це насамперед відчувалося у першій строфі твору, коли почергово вступали чоловічі голоси: спочатку басы, а в сьомому такті – тенори. Такого роду збільшення чоловічого звучання створює картину ходу похоронної процесії, яка постійно поповнюється під час ходьби. Друга та третя строфи творять звукову (а загалом й образну) антитезу до попереднього смислового навантаження твору. Саме тут розпочинається епізод оплакування дівчиною козака-героя. Це змальовано завдяки поступовому пришвидшенню темпу та зміною звукового забарвлення, засобами співу жіночих голосів. У цілісному відтворенні цієї картини В. Верней особливої уваги надавав гостроті звучання третьої строфи. Тут найбільше відчутні динамічні та агогічні відтінки на словах «Ой ломи, ломи білі рученьки до єдиного пальця». У цій строфі В. Верней як хормейстер визвучував

спів партій сопрано і альтів, надаючи фразам опуклості. Ще більше емоційне розгортання відчутне у партії тенорів, які вступають на такт пізніше, й тим же пришвидшують темп і збільшують динаміку. В. Верней при наявності в хорі низьких голосів (а в цей час у нього співали запрошені октавісти) завжди намагався виконувати заспів (вступ) баритонами та басами в октаву. Це звучало надзвичайно скорботно, похмуро і навіть трагічно.

Хорову обробку М. Леонтовича «Козака несуть» В. Верней трактував як тричастинну репризну форму: перша строфа творить першу частину і репризу (точно повторення першої строфи на музичному і словесному рівнях), а середня розвивається на основі двох наступних строф. Таким чином перед слухачами постає справжня драматична хорова поема. Вже в перші три такти інтерпретатор-Верней закладав асоціації, що пов'язані із тяжкою, помірною ходю траурної процесії. Цьому сприяють низький регістр, глухий тембр, повільний темп, низхідний характер мелодії. До речі, у цій частині твору В. Верней завжди домагався в тенорів м'якого тембру, який дещо просвітлює початковий образ. Спів закритим ротом у сопрановій та альтовій партіях в кінці першої строфи, на яку Верней завжди звертав особливу увагу, сприймався як яскраво експресивна звукова барва. У середній частині цієї форми особливу роль відіграє імітація тенорами сопранової партії. За трактуванням В. Вернея, це створювало ефект тужливого голосіння й сприймалося слухачами особливо емоційно. Для глибшого розкриття хорового образу Верней вдається до використання лейттембру у басовій партії. Це значно драматизує твір і робить його відповідним до жанру похоронних пісень.

Працюючи над обробками народних пісень М. Леонтовича, Володимир Верней завжди надавав уваги зміні міміки, відповідно до характеру твору. Найтонший нюанс пісні відбивається на його обличчі. А це, в свою чергу, особливо впливало на настрої всього колективу. За його словами, «міміка – це одна із найголовніших складових інтерпретації хорового твору» (Смоляк, 2019: 41). Її В. Верней, зазвичай, відпрацьовує лише на репетиціях, а під час концертів міміка (крім жестів) виконує домінуючу роль.

Висновки. Яскраві художні образи в піснях М. Леонтовича створювалися В. Вернеєм у гармонійній взаємодії з усім колективом. Під його орудою співаки завжди переживали образний твір незалежно від того, де звучала пісня – чи під час концертного виконання, чи на репетиціях, не зважаючи на те, скільки б разів не повторювалося

виконання. Під час диригування обробок народних пісень М. Леонтовича В. Вернея постійно супроводжувала мобільність, рухливість, зміни характеру, тембрів, настроїв тощо. Велика звукова відточеність і, відповідно, м'яка подача в поєднанні з легкістю пульсу, рельєфними й легкими

зрушеннями в бік *rubato* надавали його хорам особливого, притаманного тільки їм почерку. І саме на творах М. Леонтовича В. Верней, в основному, виробив свій диригентсько-хоровий стиль, що залишився у пам'яті його колег по хоровому мистецтву.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вахняк Є. Олександр Сорока. Київ: Музична Україна, 1975. 60 с.
2. Губ'як Д. Грай, «Кобзарю!» Львів : ТеРус, 2010. 280 с.
3. Дударик: українська народна пісня в обр. М. Леонтовича, 2010. *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=eis3sN_Nz1E&list=RDeis3sN_Nz1E&start_radio=1 (дата звернення: 22.03.2026).
4. Леонтович М. «Дударик». *Виконує Капела «Думка» (1957, за фільмом С. Параджанова)*. 2023. *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=4XOQdgK4G_k&list=RD4XOQdgK4G_k&start_radio=1 (дата звернення: 22.03.26).
5. Леонтович М. «Дударик». *Виконує студентський хор ОНМА ім. А. Нежданової*. 2024. *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Nwa-KZv2XCw&list=RDNwa-KZv2XCw&start_radio=1 (дата звернення: 22.03.2026).
6. Мала мати одну дочку: українська народна пісня в обр. М. Леонтовича. *Виконує мішаний хор студентів Львівського музичного фахового коледжу ім. С. Людкевича (Керівник О. Долишна)*. 2021. *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Ra9q8Jr-gEo&list=RDRa9q8Jr-gEo&start_radio=1 (дата звернення: 22.03.2026).
7. На музичних меридіанах: Тернопільському музичному училищу ім. Соломії Крушельницької 50 / [Упоряд., відп. за вип. М. Подкович]. Тернопіль : «Джура», 2008. 100 с.
8. Савак Б. Викладачі Тернопільського обласного державного музичного училища імені Соломії Крушельницької: біографічний покажчик. Тернопіль : «Терно-раф», 2007. 161 с.
9. Смоляк О. Володимир Верней: творчий портрет. Тернопіль, 2019. 115 с.
10. Чайковський М. Як українська пісня вперше крокувала по Європі (спогади про Олександра Кошиця). *Державний архів Тернопільської області*. Фонд Р. 3444, оп. 1, спр. 4. Арк. 92–101.
11. Щедрик. Виконує хор ім. Г. Верьовки. 2020. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=TPhDRMr6ttM> (дата звернення: 22.03.2026).
12. Яворська І. Проведні хорові диригенти Тернопільщини: Володимир Верней, Ігор Левенець, Богдан Іванович: посібник. Тернебля, 2021. 76 с.
13. Kamerkoor JIP. Мала мати одну дочку, 2025. *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=sEwROfCZTM0&list=RDSewROfCZTM0&start_radio=1 (дата звернення: 22.03.2026).

REFERENCES

1. Vakhniak, Ye. (1975). *Oleksandr Soroka* [Oleksandr Soroka]. Kyiv: Muzychna Ukraina. 60 s. [in Ukrainian].
2. Hub'iak, D. (2010). *Hrai, «Kobzariu!»* [Play, «Kobzaryu!»] Lviv : TeRus. 280 s. [in Ukrainian].
3. *Dudaryk: ukrainska narodna pishnia v obr. M. Leontovycha* (2010) [Dudaryk: Ukrainian folk song arranged M. Leontovych]. *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=eis3sN_Nz1E&list=RDeis3sN_Nz1E&start_radio=1 (data zvernennia: 22.03.2026) [in Ukrainian].
4. Leontovych, M. (2023). «Dudaryk» [«Dudaryk»]. *VykonuieKapela «Dumka» (1957, za filmom S. Paradzhanova)*. *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=4XOQdgK4G_k&list=RD4XOQdgK4G_k&start_radio=1 (data zvernennia: 22.03.26) [in Ukrainian].
5. Leontovych, M. (2024). «Dudaryk» [«Dudaryk»]. *Vykonuie studentskyi khor ONMA im. A. Nezhdanovoi*. *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Nwa-KZv2XCw&list=RDNwa-KZv2XCw&start_radio=1 (data zvernennia: 22.03.2026) [in Ukrainian].
6. *Mala maty odnu dochku: ukrainska narodna pishnia v obr. M. Leontovycha* (2021) [The mother had one daughter: Ukrainian folk song arranged by M. Leontovych]. *Vykonuie mishanyi khor studentiv Lvivskoho muzychnoho fakhovoho koledzhu im. S. Liudkevycha (Kerivnyk O. Dolishna)*. *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Ra9q8Jr-gEo&list=RDRa9q8Jr-gEo&start_radio=1 (data zvernennia: 22.03.2026) [in Ukrainian].
7. *Na muzychnykh meridianakh: Ternopilskomu muzychnomu uchylshchu im. Solomii Krushelnytskoi 50* (2008) [On the musical meridians: Ternopil Music School named after Solomiya Krushelnytska 50] / [Uporiad., vidp. za vyp. M. Podkovych]. Ternopil : «Dzhura». 100 s. [in Ukrainian].
8. Savak, B. (2007). *Vyklyadachi Ternopilskoho oblasnoho derzhavnogo muzychnoho uchylshcha imeni Solomii Krushelnytskoi: bihrafichnyi pokazhchyk* [Teachers of the Ternopil Regional State Music School named after Solomiya Krushelnytska: biographical index.]. Ternopil : «Terno-raf». 161 s. [in Ukrainian].
9. Smoliak, O. (2019). *Volodymyr Vernei: tvorchyi portret* [Volodymyr Verney: creative portrait.]. Ternopil. 115 s. [in Ukrainian].
10. Chaikovskyyi, M. *Yak ukrainska pishnia vpershe krokuvala po Yevropi (spohady pro Oleksandra Koshytsia)* [How the Ukrainian song first walked through Europe (memories of Oleksandr Koshits)]. *Derzhavnyi arkhiv Ternopilskoï oblasti*. Fond R. 3444, op. 1, spr. 4. Ark. 92–101. [in Ukrainian].
11. *Shchedryk* (2020) [Shchedryk]. *Vykonuie khor im. H. Verovky*. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=TPhDRMr6ttM> (data zvernennia: 22.03.2026) [in Ukrainian].

12. Iavorska, I. (2021). *Provedni khorovi dyryhenty Ternopilshchyny: Volodymyr Vernei, Ihor Levenets, Bohdan Ivanonkiv* [Leading choral conductors of the Ternopil region: Volodymyr Verney, Ihor Levenets, Bohdan Ivanonkiv]: posibnyk. Terebovlia. 76 s. [in Ukrainian].

13. Kamerkoor JIP. (2025). *Mala maty odnu dochku* [The mother had one daughter]. YouTube. URL: https://www.youtube.com/watch?v=sEwROfCZTM0&list=RDsEwROfCZTM0&start_radio=1 (data zvernennia: 22.03.2026) [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 17.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 05.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 25.05.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

